

(0/38)

LA CAMPANA DE GRACIA

BECQUERIANA

En el carro de los muertos — ha pasado por aquí. — Llevaba una pata fuera; — por ella le conoci.

LA CRISI

Vui no patirem per manca de materia, i materia plena de suggestions, palpitant de vida. La política és avui un gran reball de larves...

No sé lo qu'haurà ocorregut a l' hora en que vosaltres, lectors, passareu la vista pel meu escrit d'avui.

Jo no puc fer altra cosa que comentar la crisi tal com se troba en els moments en que escriu, quan el rei ha cridat en Dato per a oferir-li el poder.

**

En Dato. ¿Qui és en Dato? ¿Quin valor polític representa? ¿Quins ideals encarna? La resposta és desoladora. No hi ha, a l' hora present, en la política d'Espanya, una personalitat més incolora, més inexpressiva. Ni en Romanones, ni en García Prieto. En Dato és elegit, no per elegir-lo a ell, sinó per no elegir en Maura. Es, doncs, una exclusió, no una elecció. Es un vot en contra d'alguna cosa, no un vot en favor d'una altra. No és un si, és un no.

Diguem, per de prompte, que això és una victòria de les esquerres. A la manera que en els cònclaves existia el veto concedit a les nacions catòliques, imposant al Sant Esperit mateix l'exclusió de determinats cardenals, així les esquerres han fet valer amb tenacitat l'exclusió d'en Maura.

Ja la premsa de les dretes ha senyalat l'adveniment d'en Dato com una mena d'imposició dels elements ultra-liberals. Fins en Melquiades Alvarez, fent honor a la seva procedència conjuncionista, proclama solemnement el mateix veto en el discurs del banquet.

Però les esquerres han d'alegrar-se ben feblement, de la vinguda d'en Dato. En Dato, més encara que en Maura, representa interessos, no ideals. Quan unetúos, correcte, procedeix d'aquell blau i escèptic silvelisme, pura adjectivitat política, totalment incapàc d'elevar-se mai a força motriu de pobles, a esperó de col·lectivitats.

Més això encara seria petit defecte. Lo gravissim és que en Dato té un impediment moral que l'inhabilitava per a acceptar el poder en defecte d'en Maura: i és que ell, com tots els conservadors en massa, en repetides i solemnials ocasions, han acceptat solidàriament les paraules i els fets d'en Maura, i han declarat que no hi havia ni la més petita diferència en la manera de pensar i obrar, entre en Maura i ell. Encara no fa un any de la reconeixença aparatosament tributada an el capdillatge d'en Maura, quan se podia creure que en Maura exerciria el poder... Encara no fa un any, que en Dato acudia, com a president del Congrés, a suplicar an en Maura aquella poc airosa revocació de la despectiva retirada... I encara fa menys d'un any que, en ple Congrés, en Dato protestava contra tota representació de dissidència que volgues donar-se de la seva persona.

Precisament lo que donava al partit conservador una aparença de robustesa era aquella famosa i contada unitat, aquella disciplina imponent i pontifical, per lo demés tant propria dels partits sense idea, sense'l senit del matí i intel·lectual, sense l'agil i feconda mobilitat del pensament, sense la dinamia rénovadora i sancionant del progrés ideològic, de la doctrina en marxa continua... ¿On queda, doncs, avui, aquella petria integritat de bloc uniforme, de massa compacta i ferma?

Ademés, ademés... ¿Tenia el Sr. Dato dret moral a acceptar la presidència del Consell després de les seves declaracions, després de la seva identificació amb en Maura? Si una forta corrent d'opinió pública s'oposava an el retorn d'en Maura i no anaven compresos en aqueix ostracisme tots els qui compartiren amb en Maura la responsabilitat del poder i també tots els qui l'han acceptada solidàriament després? Solidaritat en les culpes, si culpes eren; en les glories, si eren glories. Perque si d'uns fets col·lectius i de partit se'n fa retombar contra dues persones l'exclusiva responsabilitat, aleshores cal reconèixer noblement que aqueixes dues persones, encara que's diguin Maura i Cierva, tenen una grandesa de víctimes, si n'hi s'és vol; tenen una certa superioritat d'exceptió davant tots els coparticipants.

**

¿Quina corrent d'opinió exigia avui la constitució d'un ministeri de dretes? ¿S'ha començat, tant sols, l'estapa liberal espanyola? ¿I pot creure's seriósament que un plebiscit nacional, franc, obert, sincer, otorgarà avui condicions d'electe al Sr. Dato? ¿Se decora amb el nom del Sr. Dato, com un bateig redemptor, aqueix moment suprem i anguniós de l'evolució espanyola? Tot l'afany present de veritable patriotsme, se diu, verament Dato? ¿Emboca aquí el riu adalerat de les nostres inquietuts?

Ah! El temps d'espera continua... L'interinitat se perllonga, s'eternisa, se fa crònica, in veterada. Ara... qui sab? Dos anys, tres anys, quatre anys de nova angunià, a l'expectativa d'aqueix factor nou i refrigerant de la política, aqueix home-hum, que no arriba mai...

I, verament (cregueu que m'ho preguntó amb tot el dolor de l'ànima): era aquest el moment que esculliren els Srs. Azcárate i Melquiades Alvarez per a abandonar, plens d'esperances noves i amb els ulls plens de noves estrelles, la vella casa pairal, i trucar a una porta que no's vol obrir.

GABRIEL ALOMAR

Mortandat

A sigut una hecatombe, la darrera crisis. Han pujat fantasmes, fantasmes inesperats que romanen a l'ombra, absconds i ignorats, amb els quals ningú pensava, i al pu-

jar han fet una gran destroga de vius. Tots coneixen l'Ugarte, el que té amb el procés Ferrer, una relació tant directa com el propi Maura i Cierva; tots coneixen l'Echagüe, que recorda lo de Cullera i que ha fet unes eleccions municipals amb els canons al carrer, i tots, finalment, coneixen a en Sánchez Guevara, cacic de Córdoba, conegut pel mal nom de Ratón pelao. Encara, amb aquests, n'han pujat d'altres que a l'entorn d'en Dato formen una veritable llegió de ressuscitats un poc tràgics. S'han avançat a la diada. No han pas esperat que les campanes toquessin a morts ni que les flors tristes del novembre adornessin les tombes.

A laixecar-se han fet caure moltes coses; han sembrat la mort. Aquí teniu la democratització de la monarquia per terra, aquí teniu en Melquiades Alvarez difunt, aquí teniu les Mancomunitats a la tomba, aquí teniu als senadors regionalistes girant l'esquena a en Romanones a l'hora de l'agonia, oficialant de sepulturers del govern liberal o de les ja dites Mancomunitats, doncs enterrat l'un, enterrades les altres; aquí teniu fins al propi Lerroux oposant-se a la pujada d'en Maura, quan sabia que en Maura no tenia de pujar, i apaivagar al poble, quan el poble estava indignat per la vinguda d'uns ministres la significació dels quals és ben sabuda, enfonsant-se més i més en el panteó del descredít, i aquí teniu, per a acabar, a la mateixa Espanya extesa de cos present enfront de les nacions culpes, als peus de la França, que fa poc la mirava com si fos plena de vida, ressortint de les seves propies cendres.

Oh, el venerable Poincaré, com deu tenir encara l'aprensió d'haver encaixat amb un cadavre, i com deu servir la fredor horripilant del darrer contacte amb la mà del nostre liberal quefe de Govern!

L'escenari nacional, de cop i volta, s'ha tornat un càdavre de titelles macabrics. Quina festa se'n espera en el pròxim dia de Difunts! Podem cobrir-ho tot de crespons i crisanemes, i les plorànieres reformistes deuen preparar-se al plor inestroncable en presència del retrat del jove monarca, quina espasa oferta a la República, quan la República s'imposi, restarà per molt temps ociosa entre la cortisana turba dels morts ressuscitats amparadors de rancies oligarquies.

Tota la terra hispànica flaira a podrit. Tírem-nos cendra sobre'l cap.

X. X.

Alaba't, ruc!

De què us alabeu, rucs? Valentis caretus! si els Vius, encar que lluui aquests palpissus i tot un be-de-déu d'osso posticus, davant de l'Infinit, no més són fetus! Quèns poden tirà en cara als esqueletus els drops de la Vida? Què... Infelics! si el món tant sols l'ompliu quatre estàntics, que us tanquen a l'Hospici quan són guetus! Correu-hi tots! són Vius! Què se'n es dóna? Què diu que dureu tant? Sant Bonifaci! Si d'esma ja us moriu, bo i sent a dida! De Vius, no ho podeu ser més que una estona; i en canvi, a l'altre Món, passi el que passi, els Morts sempre som morts; tota la vida.

JOAQUÍN MALLEU

SONATA LXXXVII

UASI quasi us diré, amics, que la diada aquesta dels Morts, o de les crisanemes, me faria plaer, si ella fos silenciosa, malencònica, grisa.

Després de les agitacions dels últims dies, un hom sent la necessitat d'un sojorn placid, una miqueta trist, amb una clariana de romàntica poesia.

Com sempre, res d'això hi haurà. Hi haurà, sense variacions, la mare ximple i vanitosa; hi haurà els fills rics i vanitosos que s'honoran a si mateixos al festejar al mort. Hi haurà les criades que fan festa i els seus promesos; hi haurà els desvagats que van on và la gent.

Les xiroes floristes ompliran les butxaques del devantal amb el súc sortit de les d'aquells que creuen en corones.

Als berenadors de càn Tunís, a cál Joan, de la Musclera, ompliran el calaix a copia de vendre caragols emmascarats amb pebre vermell.

Els tramvies aniran curulls. En un d'ells una moceta lluirà, opulenta, la crisanema furtada. Li feu un petit escrúpol l'atrevidament, però era tant bella la flor! Semblava que s'ofereix! Semblava que cridés: «Cull-me!», amb el centenar de ditets, blancs, grocs, vermells, que són ses fulles.

Això no és el dia dels Morts. El nostre afany de sentimentalisme en lloc pot sadollar-se. Cal ficar-se les mans a la butxaca i ambular, sol, amb els records.

El pare?... l'avi?... l'altre avi?

L'un era liberal; l'altre, carlí.

D'ells conservem uns sabres, l'un de miliciano de la Llibertat, l'altre d'e no sé què.

L'avia?... Ai, l'avia... La meva avia era un broll inacabable de mitges pissetes. Un dia esdevingué malalta i morí com un pollot. El broll se'n va estroncar. En la nostra memòria, l'avia serà sempre una senyora amb els cabells allisats amb bandolina i estirada en un llit de l'any quaranta; era una mica empeltada del segle XVIII. La nostra avia llegia heterodoxes i —perdó!— la seva Bíblia era la vida de Gil Blas.

Després aquell germà petit, tot ple de flors.

I aquells oncles, l'un abraçat amb la mama, dient-li germana, sense ésser-n'hi; l'altre morint com deuen morir els homes i com jo vull morir, de cara a la paret, amb mi tot sol.

I els cosins?... I els amics?

Amics meus, amics meus. Les dues grans afecions de la meva vida ja no ho són.

Carles, Isidro. Amb tu, el primer, hem corregut els planers camins de l'infantesa i de l'adolescència; amb tu, Nonell, els de la joventut esvalotada. Res.

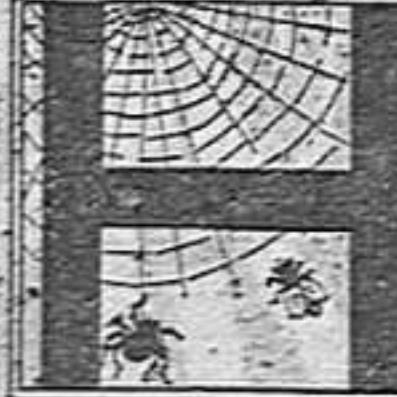
«A beber, a beber, a apurar las copas del licor...»

Cobra, Enric, cobra.

MORITZ XXV

EL NOU GOVERN

Hem d'ésser frans

I ha qui diu que l'adveniment del ministeri Dato és una victòria per tots els qui havien cridat: «En Maura, no!» En aquesta opinió coincideixen en Lerroux, el trust i en Melquiades Alvarez.

Amb tota franquesa hem de dir que la victòria, si n'hi ha hagut, és molt petita i no autoritza la consigna de «estigueu quietos!» que doben els cabdills radicals i alguns altres. Perque quan se deia: «En Maura, no!», no s'anava so-

lament contra un home, sinó contra una política. Més concretament: s'anava contra la política de 1909, i bé: en Maura no és el poder, però la política de 1909 si que hi és, especialment en la persona de don Xavier Ugarte, que aleshores era fiscal del Suprem i que vingué personalment a Barcelona a arreglar els processos de la setmana tràgica. D'aquell arregl en sortí l'afusellament d'en Ferrer.

Com regoneix *El Pats*, resulta pitjor que sigui ministre l'Ugarte, que no pas que ho ha guès sigut en Lacierva. [Ningú creia que al dir «En Maura, no!», no's donava un sentit estricteument literal a tals paraules, puix en tal cas en Lacierva hauria pogut pujar perfectament.

Per si això fos poc, hi ha en el nou govern en Sánchez Guerra, un dels ministres d'en Maura en 1909; el general Echagüe, l'home de Valencia i Cullera; el marquès de Vadillo, partidari de l'unitat catòlica i el marquès de Lema, vaticanista furibond.

Resum: el govern Dato resulta més reaccionari de lo que hauria resultat un govern Maura. Contra'l nou govern ha de començar una campanya formidable.

La mort d'una petita revolució

on Alexandre Lerroux i Garcia sortí a l'escenari del Tívoli, i des d'allí començà a cridar que'ss liberals ho feien molt malament, però que: «Maura, no!».

Després va dir als seus si estaven disposats a fer la Revolució, i els seus contestaren en forma afirmativa. Don Alexandre se'n mirà amb llàstima, quasi amb desprecis, i els digué illosos.

Vingué lo de les Mancomunitats, i el senyor Lerroux, per no variar, marxà de Barcelona. Els seus, que ja pressentien la revolució, començaren a ensayar-se pegant als concejals seus i tirant trets en la plaça de Sant Jaume.

A l'endemà, en *El Progreso*, surt una proclama, entre filets:

—Ciutadans! Radicals! El dilluns tots a la Rambla; jo també hi seré; en Maura m'amenaça; els conservadors tornen; si convé donarem la nostra sang per impedir-ho.

—I ve el dilluns, al cap-vespre; les Rambles s'omplen de gent; en les piçarras dels periòdics apareix la nova. Els conservadors són al Poder; el poble, indignat, crida; surt la policia; hi han batudes.

El poble (el poble d'ell) diu:

—On és el caudillo? Amb ell anirem a la victòria, cremarem Barcelona per tots quatre costats; aixecarem el vel de les novícies per a convertir-les en mares; demanin lo que vulguin; però, on és el CAUDILLO?

Aquest no's fa esperar; sobre l'auto luxós, d'aquells que porten una bocina que en contes de sonar lladra, Don Alexandre arriba.

—Abaix els conservadors!

—Visca Lerroux!

—Visca la Repùblica!

—Visca la Revolució!

—Som-hi!

—Alça, don Alexandre!

Ell, en Lerroux, se'n mira, com estranyat.

—Què teniu? Perquè crideu?

—Han pujat els conservadors, no ho veu?... Alça, som-hi.

—Però si hem guanyat. Ha pujat en Dato, en Maura no.

La gent se queda fresa; un, més impacient, crida:

—Morin els conservadors!

El CAUDILLO s'indigna i fa:

—Jo no admeto imposicions, aul, tots a casa.— Y el remat marxa.

A la nit a la «Casa del Poble» no hi ha míting. Els concorrents, defrancats, se bofegen. A fòra, trets enllaire.

Un-llegeix la llista del nou ministeri.

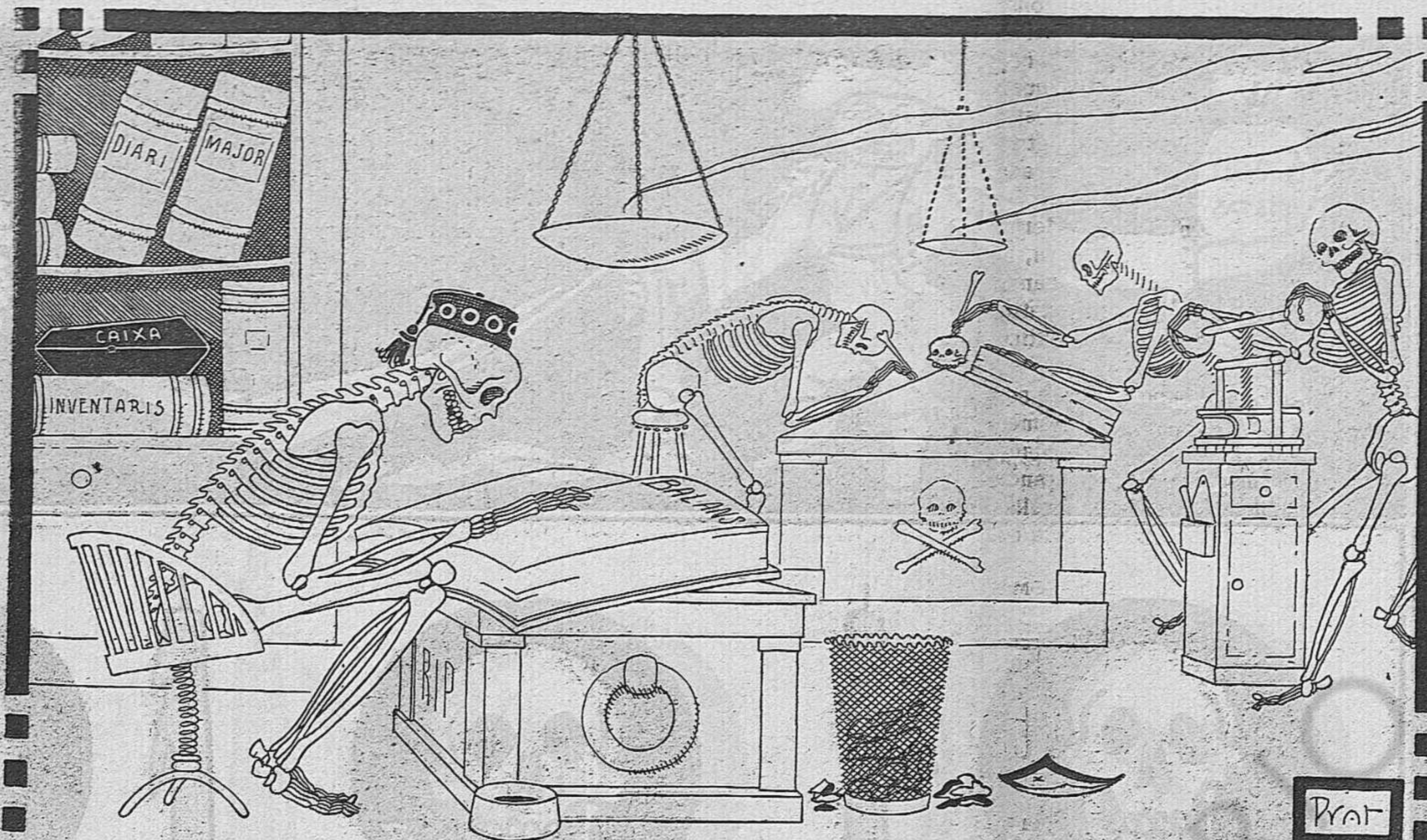
Gracia i Justícia: UGARTE.

Si en Sol i Ortega ressuscités, recordaria el seu célebre discurs, no contra en Maura sinó contra l'Ugarte delator.

Maura, no! Ugarte, si!

Si que han guanyat...!

BALANÇ GENERAL

—Vaja, entre les guerres i l'aviació, aquest any no'm puc queixar del negoci!...

Interviu amb els morts

El cronista, un poc còprès per l'ambient de la diada, vestit de negre i armat amb la ploma estilogràfica, en un *taxis* deslluit visita el camp de la calma.

Com que és una hora especial, la porta resta tancada; però és amic del porter i, donant-li un puro, passa.

Quan és dins, tanta quietut gairebé li fa basarda; amb tan solemne foscor els dits li sembla fantasma.

Si no fos pel que dirà, ja se'n tornaria a casa; però es revesteix de valor i, si té pòr, se l'aguanta.

A la llum d'un foc-follet consulta, amb esgarrifança, l'adresa que porta al puny de la camisa anotada, i es dirigeix cap al lloc que aquella adresa li marca:

Un passadiç llarg i estret que al fons se torna una plaça; bancs de pedra a tot el vol i al bell mig una gran taula.

Al seu entorn, reunits els morts il·lustres d'Espanya, en consorci fraternal, celebren la castanyada.

Al cronista, al veure allò, l'ànima als peus li va caurel... Els macàbrics comensals fan tots la mateixa cara...

Quan eren vius, amb els ulls, el nas, el bigoti o barba, i amb el color del cabell se'l distingia; però ara...

Tots pelats, polits i blancs, com correspon a un *calabre*, no és possible sapiguer qui's eren els que ell cercava.

Pretenia una intervíu celebrar amb tres o quatre dels polítics més decents, sobre les coses d'Espanya.

Però al veure'l tots plegats, en fraternal aliança; tement sentir d'aquells morts una opinió descarnada i al mateix temps recordant l'experiència de son avia quan diu: «No't fisis d'aquell que no té nas a la cara» el cronista se'n desdiu i va optar per retirar-se.

VERDUM

Fantasies

Siara tinguessim els vics dels periodistes a la madrilenya, fingiríem les declaracions d'un *consíguic*, que ns prega li callem el nom, i amb l'excusa d'aquest personatge imaginari diríem les opinions que sentim i que la conveniència ens aconsella callar com a propies.

Nosaltres no volem enganyar a ningú i, deixant-nos portar pel vici de la sinceritat, declararem que la persona interviewada és la nostra fantasia, i aquesta ens ha parlat així:

Alegrem-nos de la solució de la crisi. La pujada del partit conservador, *desmauritzat*, és una senyal evident de que la composició dels partits polítics espanyols va a sofrir una fonda transformació a benefici de la Llibertat.

El partit liberal constituïa ja un repugnant anacronisme. Influit per esperits fosilitzats com el d'en Montero, o per arrivistes desaprenius com en Romanones; dividit per xorques ambicions o ridícoles envegetes; deshonrat per un caciquisme portat fins a les més petites manifestacions de la vida social; desproveit de tota engruna d'ideal, califa no perllongar ni un minut més la seva miserabile vida, i hauria sigut de doldre que una feble reconciliació, o unes noves Corts a l'imatge d'en Romanones, o el premi a una vulgar dissidència, l'haguessin fet durar uns quants mesos més.

El futur partit liberal democràtic que s'està formant baix ia quefatura d'en Melquiades Álvarez; la potent agrupació d'homes amarats d'ideal que's disposa a intervenir en la política d'una manera enèrgica i honrada; el nucli que ha sapigut ajuntar en una sola voluntat l'experiència dels vells austers amb la robusta empenya dels joves intel·lectuals; l'esperançador reformisme, no podia ésser cridat encara a les responsabilitats del poder, perque no podia oferir-se-li un quinqueni de govern i se'l condemnava a tenir d'acceptar el concurs d'una desferra d'altres partits.

Tampoc, després d'iniciar-se una mena de desig d'europeització, podia donar-se un salt endarrera tant pertorbador com la tornada a un Maura. La presència al poder de l'home funest que s'empenya, per satànic orgull, en aparèixer com a símbol de totes les crudeltats i de totes les tiranies, hauria provocat una formidable revolta i hauria tirat per terra totes les falagues il·lusions que el primer elector d'Espanya havia sapigut fer concebir.

No cabia més solució que un ministeri Dato que sàpiga atraure's la col·laboració de lo poc sencer que li queda al partit liberal i organitzí un robust partit conservador a la moderna.

Després d'un o dos anys de governar i despuntar-se del lastre reaccionari que encara li quedà, deixarà el poder al partit democràtic d'en Melquiades, ja en disposició de governar, i la política espanyola, francament encaminada a una tasca de progrés i de reconstitució honrada, girarà al vol d'un partit conservador veritablement liberal i d'un partit liberal francament demòcrata.

I nosaltres, els republicans impenitents, farem petar constantment la tralla dels nostres radicalismes, per a que l'acció progressiva dels governs sigui cada dia més feconda i més intensa, contents de respirar aires de Llibertat, i guardant sempre al fons de nostres àmplies la dolça esperança de la República, ideal dels nostres amors.

JEPH DE JESPUS

Epitafis valencians

El mal cómic Chil Canet baix d'esta làpida està... —La primera volta que fa el paper de mort ben fet.

Pascual Cañeta i Bort así està... perquè s'ha mort.

Baix d'este marmol chelat descansa la meua sogra... —Jo, també estic descansat.

Así ha vingut a parar Chimo Piñol i Canut que morí sense chistar... —El pobret estava mut.

A parar así ha vingut el avar don Blay Canut que en la hora de morir, el home se va arropir, per ahorrar en l'ataut.

Descansa así un escribà... —No li ensenyis els diners perquè allargará la mà.

El cego Cualo Vatista, descansa así, i al morir als seus amics lis va dir: —Cavallers, hasta la vista.

Así reposa, joh dolor!, un què li dien Chiner i s'ofegà de calor.

Así està Toni Picher, que, per a no ser igual a este o l'atre mortal, morí el trenta de Febrer.

Así dins està Blay Pam, tant bo que, per no matar, ni tant sols matà la fam.

V. CARO ADAM

Una ratafia que retorna els morts

(Conte de R. Bringer).

'amic Figeretes feia temps que esperava la mort d'un seu oncle que li havia de deixar quatre mil duros. En Figeretes, encara que bon noi, tenia molts acreedors; infítil dir, doncs, que aquella mort era esperada pel seu sastre, pel cafeter i per un gran nombre d'anglesos.

Per fi arribà el dia desitjat. L'oncle va fer la suprema mueca, estirà la pota i es va morir. An en Figeretes li mançà temps per a anar a comunicar la fausta nova.

—Ara si que cobrareu. Se m'ha mort l'oncle, i heredo quatre mil duros.

Els acreedors ja no'l van deixar. Tant no'l van deixar, que fins volgueren assistir a l'enterrament del providencial difunt, esperant que, després de la fúnebre cerimònia, anirien corporativament a casa el notari i, d'allí, a tocar-ne de frescos.

—No cal que ns entretinguem en descriure els detalls del dolorós acte del sepeli. Ja suposeu que en Figeretes plorava d'un ull i reia de l'altre. Una volta les despulles del pobre oncle foren baixades a la fossa, i el sepultur hagué començat la climàtica tasca de tirar paletes de terra damunt la caixa, el nebot hereu, acompanyat dels acreedors, sortí del cementiri tot eixugant-se l'ull esmentat; i, com que no hi haurà res que estragui tant com aqueixes terribles emocions, va creure convenient invitar-los a tots a fer beguda.

I entraren en un petit «bar-taverna» que hi havia davant mateix de la necròpolis.

—Què teniu per a beure, mestressa?... Una cosa que reconforti, que animi els esperits...

—Prou! —respongué la dona del taulell. —Si ho voleu pagar rái!... Miri, a dalt, a l'armari, tinc mitja dotzena d'ampolles d'una ratafia feta a casa, que té més de quaranta anys...

—Ah, sí?... Això va bé. Vinga la ratafia.

—Tal com els dic. Una ratafia capaça de retornar a un mort.

Al sentir aquestes darreres paraules els acreedors d'en Figeretes varen anar-se mirant l'un a l'altre amb un inquiet esguard.

Blanc com la cera, en Figeretes preguntà:

—Quant valen aquestes sis ampolles?

—Oh! —digué la dona. —No cal que me les paguin totes. Vostès vagin destapant i beguin per la set que tinguin... No'ls hi haig pas de fer pagar la que deixin...

—No, no... Digueu quant valen, que me les quedo totes sis.

—Vostè mateix, doncs. Miri, a tres pessetes cada una... són divuit pessetes.

En Figeretes abonà lo convingut i entre ell i els acreedors, que al voltant d'una llarga taula filosofaven sobre la mort i la vida, agotaren aviat les sis ampolles. Després, aprofitant un moment de distracció dels amics, el desconsolat nebot se dirigí altre cop, en vèu baixa, a la tavernera:

—Escolteu... no'n teniu gens més, de ratafia d'aqueixa?

—Ah!, sembla que'ls hi ha agradat!... Ja'ls hi deia jo que era un licor capaç de retornar un mort!..

—Digui... No'n té cap més ampolla?... N'està ben segura?

—Ni una gota. Ni en trobaria enllloc tampoc, per més que busqué. Figuri's que la va fer el meu sogre l'any setanta i es va perdre la recepta.

En Figeretes, aleshores, va llençar un gran sospir de satisfacció i, com fos que la tavernera se n'estranyés, li digué amb un somris ple de picardia:

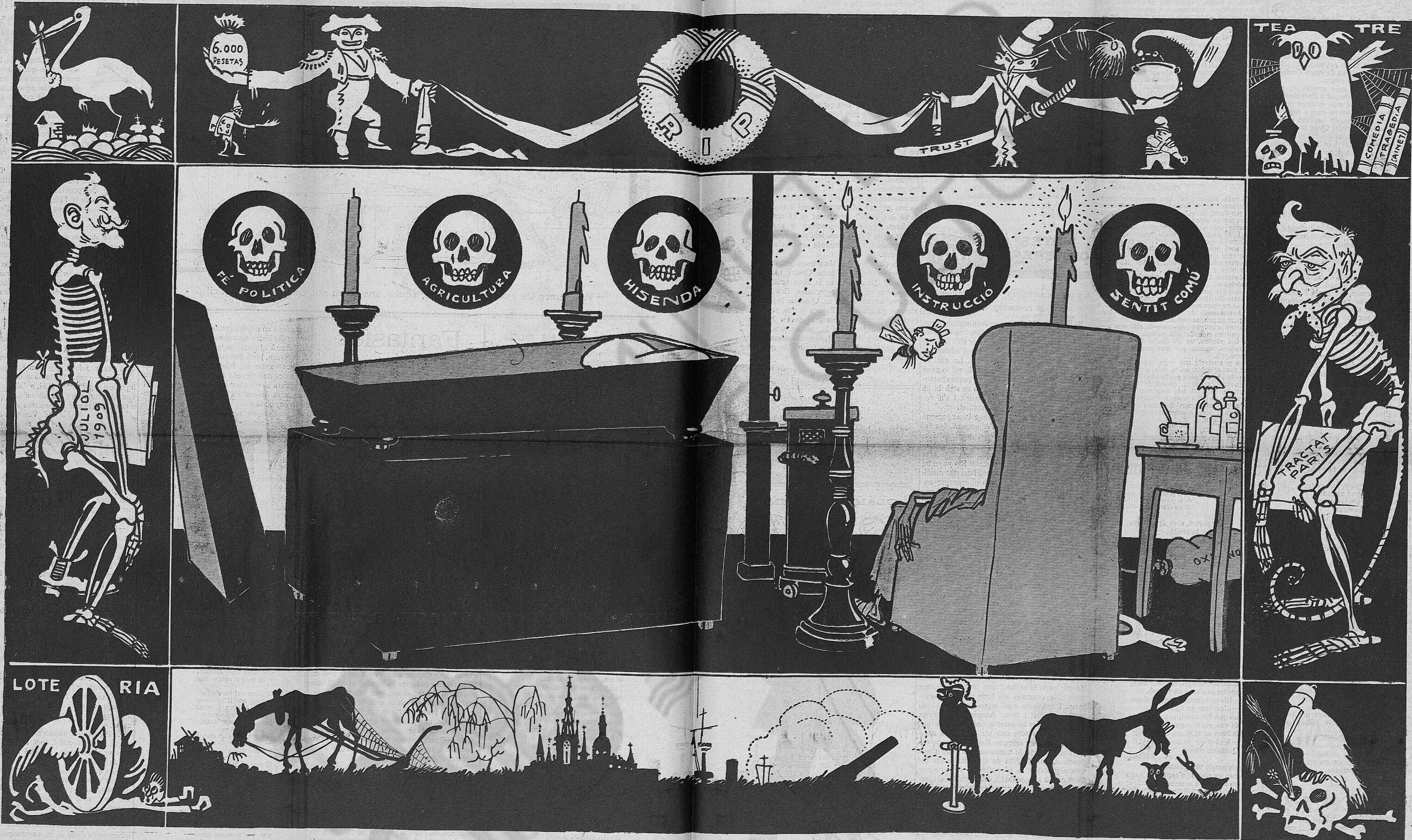
—Es que... sabeu?... vine d'enterrar un oncle que m'ha deixat quatre mil duros. I ja podeu comprender que fóra una imprudència deixar aquí, prop del cementiri, una beguda com aquesta, que, segons dieu, retorna els difunts.

I, deixant-li dos ralets de propina damunt del taulell, se'n anà amb els acreedors que ja començaven a estar un xic esperançats.

JOAQUIM AYMAMI

FINIS HISPANIA

LA VEU DE L'AGONITZANT: — Senyor, ja'm podeu pendre l'ànima quan volgueu, que estic ben preparada.

'un que-de-què ha vingut que aquests dies en Lerroux no hagi fet la revolució.

Era cosa de veure l'enfusimat que estava.

Com més sonava el nom d'en Dato per a President del Consell de ministres, ell més cridava contra en Maura. Quan ja's donava com a segur la pujada d'en Dato al Poder, en Lerroux encara seguia cridant: «¡Maura, no!». Quan ja se sabia del cert, aleshores, el nostre terrible revolucionari, convocava al poble a la Rambla, de sis a vuit, per a... lo que convingués.

I el poble's va trobar, naturalment, amb la piçarra d'*El Liberal* i la policia.

En Lerroux va venir més tard, segons ens asseguren, però va ésser per a aconsellar pàu, prudència i altres coses més ortodoxes.

Una vegada més ell haurà salvat a Espanya, a Barcelona i al poble soberano.

Sempre que pels carrers hi hà bullanga, de qualsevol mena que siga, i entre la bullanga hi hà lerrouxistes, són un tret.

Aquest tret, que podríem dir-ne de ritual, no porta cap conseqüència desagradable; ningú sab si va dirigir al cel o a la terra, ni si l'arma que l'engega està carregada amb pòlvora sola, o si surt la bala i la bala's perd.

Aquest tret inofensiu, del qual la gent comença ja a no fer-ne cabal, i les autoritats tampoc, pot devenir simbòlic.

Es el propi lerrouxisme rebaixat, convertit en una mena de verola cristallina, que no, més espanya als pussilàniacs.

Quina diferència entre's trets d'abans i els d'ara!

Els d'abans tant mateix feien estropis en la còrpora; els d'ara, fins en François Rodriguez els confon amb una explosió de magnesi.

Més val així.

Com aquell que res, sense ni quasi adonar-nos-en, hem tornat a trobar-nos a Tots-Sants... i ha tornat a dimitir el govern d'en Romanones.

Aquesta vegada, darrera la dimissió ha vindut la caiguda.

I després de la caiguda, naturalment, l'aixecada.

Una aixecada—i grossa!—de camisa, sobre tot pels catalans, constitueix la tornada dels conservadors al poder, capitanejats pel senyor Dato.

Ja en Dato, aquí, una vegada va rebre una gran xilada. I si ara no aprova aviat nostra Mancomunitat, quan torni, serà aquet Dato, rebut a cops de moniato.

Els versos i les coples se fan de moda entre els polítics.

Don Alejandro i en Mella, l'alma i l'omega, com si diguessim, de la política, han sigut dels primers en incorporar-se la substància de la moda Noidetonesca.

I es diu que'l comte de Romanones, pagant també el seu tribut a aquesta tendència, al entregar les claus del rebost nacional al nou President del Consell de ministres, va recitar interiorment—espàllant-lo, com tot lo que toca—els següents i coneixuts versos:

*Tomad; cumplimiento fiel
he dado a todos mis planes.
(Que ahora, los catalanes,
se las compongan con él).*

Un mossèn administrava el negoci d'unes monges, quan un dia se li va descobrir un gran desfalc.

Examinats els llibres, se vegé que hi havia moltes partides d'èredits i gastos que no existien.

—Còm ho explica vostè, això de que hi haja aquestes partides d'lusories?—li preguntaren.

—Ja veurà—digué el mossèn.—Varen demanar-me que fés un bon inventari... i jo m'ho he inventat d'aquesta manera.

Olot, 19 d'octubre.

Mossèn Llonganica volia redimir als obrers que combreguen amb rodes de molí. Els organitzà un gran «Sindicat», amb promeses d'una felicitat imaginaria, amb cooperatives, lliberació del servei militar, etc., i amb l'ajuda d'algún adepte entre'ls obrers lograren arrastrar una massa ig-

nocenta, fanàtica i pobre d'esperit, fent-la separar de la societat de resistència a la qual perteneixia.

Passà el temps, i veient que no's complia cap de les promeses, començaren a veure el llautó, i, considerant-se enganyats, determinaren la reunió general, i per majoria de vots unir-se altra volta a la societat de resistència, quedant disolt, amb tal acord, el susdit «Sindicat». Després de mil trampolines, sols quedaren quinze o setze avisats. Aquests, en reunió clandestina, acordaren reparar-se els fons en nom de la caritat cristiana. A l'enterar-se els feligresos de la decisió dels seus germans, aixecaren una ruidosa protesta, havent-hi raons i baralles, com una escena de *Les garces*.

—No us sembla, mossèn Llonganica i companyia, que la vostra obra destructora de l'emancipació social us ha sortit fracassada?

Benisanet, 20 d'octubre.

El dia 11 del corrent va tenir lloc en aquesta població l'enterrament del vell republicà i conseqüent lliurepensador Baptista Vele Pedrota.

L'acte fou purament civil. Una banda de música acompanyà a la comitiva, que era molt nombrosa. L'importància de tant trascendental solemnitat feu treure foc pels queixals a tota la clericalla d'aquest terme.

Tiana, 28 d'octubre.

No's podia esperar èxit tant gros a l'iniciativa del dibuixant Llorenç Brunet, de crear un «Museu-Cau», per l'estil del «Cau Ferrat» de Sitges, car ja altres pobles volen fer-se seu el projecte.

Prompte serà un fet la terminació de la tasca. Tenim ja en nostre poder molts donatius i noves adhesions—després de nostres llistes ja publicades—i avui hem d'afegir-hi l'adhesió del nostre estimat amic don Josep Branyas, director-proprietari de l'artística i important revista *Mercurio*, que's publica a Nova-Orleans, des d'on enviarà molts donatius d'entusiastes catalans residents en les Amèriques.

Un altre dia podrem donar noves més importants i més detallades. Tots els senyors adherits rebràn la corresponent invitació per a assistir a l'acte de possessió de l'esmentat «Museu-Cau», que alguns se proposaven destorbar, i fer fracasar nostres propòsits per causa de ridícules petites i política menuda dels poblets, i també perquè es feu pública, en els diaris, la venda dels tant celebres retaules que eren propietat de l'anità parroquia.

Varen prometre'n una orga, dels diners de la venda; però el poble no té més orga ni més música que la veu del pare predicador Recolons.

Per la nova carretera, que và de Badalona a la Conreria, és cada dia més nombrosa l'animació i concorreguda de tota classe de vehicles, que abans passaven pel pessíssim camí del poble de Tiana. Veritat és que'l bonic panorama que s'hi disfruta s'hi mereix forsa.

El porter del Cementiri

El porter d'un edifici, entre'ls morts com entre'ls vius, és el qui està més al tanto de les coses dels veïns.

—Bon porter, si no és molestia, ¿voleu tenir la bondat de respondre a les preguntes que ara us vaig a formular?

—Ja ho crec!... Per'un porter digne, no hi ha més dolços instants que'ls que empleaclarant dubtes i calmant curiositats.

—Digueu, doncs, còm van les coses?

—Del cementiri?... Brillants: la crisis que per tot regna aquí no hi ha arribat pas.

—Es dir que'l negoci...

—En popa.

Ni els cines més renombrats, ni l'*Eden*, ni les *Arenas* tenen entradons iguals.

I és compàr. Un pot estar-se d'anà al *Doré* o a l'*Arnau*, mentres que aquí, tard o d'hora, per força s'hi ha de fer cap.

—Els que vénen per què vénen?

—L'explicar-ho fóra llarg. Lo que únicament puc dir-vos és que, per lo regular,

la Mort no hi té mai cap culpa.

—Això si que és ben estrany. Qui la té, doncs?

—Quasi sempre els propis interessats

que, en compte d'escorre el bulto, no fan més que treballar per entrar en aquest recinte molt abans del temps legal.

—Teniu ajudants?

—Sens dubte.

I molt bons i molt trempats.

—Còm se diuen?

—La beguda, l'eterna juerga, el fumar, la sicalipsis, la taula, els abusos i el mal cap.

Fan també molt bona feina els tramvies disparats, els simpàtics automòbils

i els atrevits aeroplans.

—La plaga que més entrades regularment us ve a dar quina és?

—La sindineritis. De cada cinc parroquians, n'hi ha quatre que han sigut víctimes d'aquest flagell despiyat.

—Una pregunta i acabo. —És cert que aquí dins no hi ha l'igualtat que's vol fer veure i que mentres uns hi estan reposant coberts de terra, altres, més afortunats, tenen per últim estatge un veritable palau?

—És cert; més dec advertir-vos que, tot això, als habitants d'aquesta grandiosa finca, alberg de la santa pau, els té tant sense cuidado, que mai ningú s'ha queixat.

—Bon portè, un mil·lí de gracies. —De res! No les mereix pas.

En tot quant pugui servir-vos, no heu de fer més que manar.

C. GUMA

NOTES OBRERES

Els obrers catalans, la Mancomunitat i el company Reoyo

El company Toribio Reoyo, vell socialista que resideix fa molts anys a Barcelona, va ésser interviewat dies enrera per un redactor d'*El Liberal* de Barcelona, a propòsit de la crisi ministerial i del projecte de Mancomunitats. Lo que va dir sobre aquesta última qüestió val la pena d'un comentari. Se tracta d'unes poques paraules, d'una frase superficial. Però en això hi ha l'expressió de tot un estat d'esperit i s'hi revela tota una curiosíssima mentalitat.

Es el company Reoyo una excel·lent persona i un socialista de bona fe. Té, emperò, des del punt de vista polític i obrerista, grossos defectes. Constitueix una mostra vivent d'aqueix socialisme petrificat, unilateral, inflexible, ert com un cos mort. Per al company Reoyo no ha passat el temps, ni s'han modificat les condicions de l'ambient polític, ni han aparegut noves tendències en l'internacional. Tot s'ha modificat al seu entorn, seguint una llei de vida; però ell és immutable i etern. Res de lo que l'envolta l'ha afectat ni influit. Resideix a Catalunya; però en veritat no hi viu. No se li ha encomanat, ni en poc ni en molt, res de la nostra terra, ni tant sols l'idioma. En Reoyo s'ha fet vell a Catalunya, i no ha après encara de parlar en català. No parla ni sab parlar altre llenguatge que'l que parlava el tipògraf madrileny quan un dia—ja fa tants anys!—va arribar a Barcelona per a treballar del seu ofici.

I no's cregui el lector que en Reoyo sigui un socialista intransigent, dogmàtic. No s'assebla als guesdistes francesos ni als social-demòcrates del nord alemany. Ell està situat entre'l socialisme i el republicanism. Es amic de l'intel·ligència amb els republicans, àdhuc amb els republicans conservadors. Pot ésser perfectament classificat en la dreta del socialisme.

No volem negar, amb tot, el socialisme d'en Reoyo; però és evident que hi ha en aquest apreciable company una forta part d'espanyolisme. I empleem aquí aquest mot en el seu sentit espiritual i ètnic. Aquest espanyolisme del seu caràcter ha estat la causa de que mai s'hagi pogut avindre amb els socialistes catalans. Hi ha hagut entre en Reoyo i aquests darrers una topada de temperaments i una divergència d'esperit. Així és que l'influència del company Reoyo ha anat minvant dins el socialisme català i ha arribat a ésser nul·la al prendre'n la direcció els elements joves, d'esperit modern, obert i europeu.

Aquests elements, situant-se en el pur punt de vista del socialisme internacional, acaben de mostrar la seva simpatia pel projecte de Mancomunitats en quant representa una reforma de tendència autonomista. Mes el company Reoyo no està per això, segons resulta de la intervista celebrada amb ell per un redactor d'*El Liberal*. Els pocs mots que sobre tal qüestió ha dit, demostren que no sent pel projecte cap mena de simpatia. Entre altres coses,

afirma que la Mancomunitat interessa molt poc al obrero. Lo que nosaltres creiem és que l'interessa molt poc a ell.

La Mancomunitat no és, evidentment, una reforma obrerista. No forma part de la legislació obrera o social, com no'n formen part la gran majoria de les lleis dels Estats. Però interessa als obrers com a ciutadans, en el mateix grau que interessa en general als altres estaments de la societat. Els interessa per la significació autonomista que té, per l'impuls que donarà a la civilització catalana, per la riquesa social que crearà, per la satisfacció que representa als drets dels catalans, drets que són tant dels obrers com dels burgesos.

Si els treballadors haguessin de seguir el criteri del company Reoyo, s'arronsarien d'espatxes davant les nou dècimes parts de les qüestions humanes. Tot lo que no's referís directament als interessos de classe del proletariat, els deixaria indiferents. Tindríem un sentiment de casta que faria de l'obrerisme un burgesisme a l'inrevés. Els obrers no més s'interessarien per les qüestions del treball, caient en una horrible inferioritat social i espiritual.

Ja sé que entre'l proletariat hi ha una certa tendència, pot-ser inconscient, a anar per aqueix camí. Però és una tendència sense força i sense avenir, combatuda per tota la selecció obrera.

A. R. i V.

Epitafi

Morf aquesta nova empresa que, amb l'engany de fer llàmpies, va empestar que era un contento... Per xòs deia «Saneamiento».

EUDALD SALA

CLAM DE L'ÀNIMA

—Crieu fills, pares porcs...

UN NÚMERO DE "VARIETÉS,"

EL VENTRÍLOCUO MAURI

FO-
DAM
MENT

G
H
G

ABCD

PITAROL

En Dato: — Héla, héla... Héla, héla, que jo mano!

En Maura: — Calla, Boby insolent! Que no ho sabs que ets fet de serradures meves i que aquí no hi hà altre mano que jo?...